

3 Η ελληνίστρια Αντρέα Μαρκολόνγκο

Media: ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 57,59 **Published at:** 22-01-2023
Author: **Surface:** 1105.14 **Circulation:** 32170
Subjects: cm²

3

Η ελληνίστρια Αντρέα Μαρκολόνγκο μιλάει για την επικαιρότητα της «Αινειάδας» στον καιρό της κρίσης

Αντρέα Μαρκολόνγκο

«Είμαστε όλοι πολιτισμικά Έλληνες»

Η γνωστή ιταλίδα φιλόλογος μιλάει στο «Βήμα» για την **υπεροχή των κλασικών** και την επικαιρότητα της **«Αινειάδας»**

«Απέναντι στον φόβο και στη διασπορά, η απάντηση του Αινεία είναι πάντα η δύναμη του χαρακτήρα και η θέληση να ξαναχτίσει τα πάντα από το μηδέν» τονίζει η Αντρέα Μαρκολόνγκο

Η Αντρέα Μαρκολόνγκο έγινε γνωστή το 2016 από το βιβλίο της «Η υπέροχη γλώσσα. 9 λόγοι για να αγαπήσεις τα αρχαία ελληνικά», μπεστ σέλερ στην Ιταλία το οποίο στη συνέχεια μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες. Στα ελληνικά κυκλοφορεί επίσης «Το μέτρο του πρωισμού. Ο μύθος των Αργοναυτών και το θάρρος που παρακινεί τους ανθρώπους ν' αγαπούν» (και τα δύο από τις εκδόσεις Πατάκη).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Στο πέρασμα των επικών ηρώων ο Αινείας δεν αποτελεί τη δημοφιλέστερη επιλογή του κοινού. Απεικονίζεται ως άνδρας ευσεβής που επιβιώνει της άλωσης της Τροίας, μάχεται τις αντιξοότητες, ιδρύει τη Ρώμη – αλλά ως εκεί. Ούτε οι αρετές ούτε τα πάθη του υπερβαίνουν τα ανθρώπινα. Είναι ένας από εμάς, απαντά η 36χρονη ελληνίστρια Αντρέα Μαρκολόνγκο, η οποία στο *Δίδαγμα της Αινειάδας* (εκδ. Πατάκη) αναδεικνύει το ποίημα του Βιργιλίου ως έργο ιδανικό για μεταπτυχιακές εποχές και καταστάσεις αβεβαιότητας. Η απόσταση από τους αρχαίους είναι πλασματική, λέει η συγγραφέας που διακρίνεται το πάθος της για τα αρχαία ελληνικά στην πολυδιαβασμένη *Υπέροχη γλώσσα*: στην πραγματικότητα δεν έφυγαν ποτέ από δίπλα μας.

Γιατί η κλασική μυθολογία παραμένει τόσο δημοφιλής σήμερα στον κινηματογράφο, στη λογοτεχνία, στη μυθολογία γενικότερα;

«Γιατί οι μύθοι του παρελθόντος ποτέ δεν παύουν να είναι παρόντες. Μπορεί να είναι αρχαίοι, να ανήκουν σε έναν μακρινό από εμάς χρόνο, όμως είναι αγέραστοι. Οι ιστορίες που αφηγούνται δεν έχουν ημερομηνία λήξης, αναφέρονται σε όλα τα ανθρώπινα όντα, του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, εντός και εκτός Ελλάδας. Οι μύθοι θυμίζουν μαντείο (ή ωροσκόπιο): δεν μας μιλούν για το παρελθόν, προβλέπουν και οριοθετούν το μέλλον. Αυτό θα απαιτούσα και σε όσους αμφισβητούν την αξία των κλασικών σπουδών. Το να μελετά και να βιώνει κανείς τους κλασικούς σήμερα δεν είναι αρχαιολογικό χόμπι ή ξεπερα-

σμένη δραστηριότητα κάποιων περιέργων τύπων, εμμονικών με παλιά βιβλία. Δεν μπορούμε να διάγουμε συνειδητό βίο αγνοώντας το ποιο είμαστε: οι κλασικοί είναι το εγχειρίδιο χρήσης της ανθρωπότητας. Δεν μπορούμε να διαχειριστούμε την πρόοδο χωρίς να διαβάσουμε τις οδηγίες τους».

Τι μας προσφέρει η ανάγνωση ειδικά της Αινειάδας σήμερα;

«Η *Αινειάδα* δεν είναι ποίημα που εστιάζει σε ένα πρόσωπο, το επίκεντρό της είναι μια ολόκληρη κοινωνία που παλεύει όντας σε μια ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος, όταν οι παλιές βεβαιότητες έχουν χαθεί. Είναι μια ιστορία περιπλάνησης, αναζήτησης και εύρεσης μιας ταυτότητας, άρα, ακριβώς αυτό που χρειάζεται σήμερα η Ευρώπη».

Ο Βιργίλιος συνέλαβε το έπος του ως ύμνο της διακυβέρνησης του Αυγούστου, στην πορεία όμως, λέτε, απογοητεύθηκε από τον ηγεμόνα. Τι είδους έργο προέκυψε από αυτή την αλλαγή πλεύσης;

«Τείνομε να υπομεινόμενους τον Βιργίλιο ως ποιητή γιατί χορηγός του έργου του υπήρξε ο Αύγουστος. Αποσιωπούμε όμως ότι και ο Όμηρος δεν εμπνεύσαν μόνο από τη Μούσα αλλά και από την κυρίαρχη ελίτ της εποχής του. Η ζωή του Βιργιλίου είναι εξίσου επική με το ποίημά του: γόνος μιας οικογένειας της μεσοτάξης τάξης της Βόρειας Ιταλίας (που τότε ήταν τα "μπανλιέ" της Ρώμης), έφτασε στην προοπτούσα με τη μεγάλη φιλοδοξία να γίνει ποιητής. Αλλά η ιστορία του μοιάζει με τις *Χαμένες ψευδαισθήσεις* του Μπαλζάκ: ο εμφύλιος πόλεμος κατέστρεψε τα πάντα, του ονείρου του συμπεριλαμβανομένου. Πίστεψε ότι ο Αύγουστος θα αποκαθιστούσε την ειρήνη, και γι' αυτό δέχθηκε να γράψει την *Αινειάδα*, αλλά σύντομα απογοητεύθηκε. Λίγες είναι οι αναφορές στον Αύγουστο, γιατί ο Βιργίλιος επιχειρεί να τον ξεχάσει και να συγχωρήσει τον εαυτό του. Αντί δοξαστικού εγκωμίου, η *Αινειάδα* είναι το ποίημα της διάψευσης των πολιτικών προσδοκιών».

Γιατί ο Αινείας είναι ένας ήρωας για δύσκολους καιρούς;

«Ο Αινείας είναι ο ήρωας για τους καιρούς της κρίσης – ακριβώς σαν εμάς όταν αντιμετωπίζουμε προβλήματα, αβεβαιότητες, απώλειες. Δεν διαθέτει τίποτα ξεχωριστό – δεν είναι δυνατόν σαν τον Αχιλλέα, ξημνος σαν τον Οδυσσέα, δεν είναι όμορφος, δεν είναι πλούσιος, έχασε τα πάντα στην άλωση της Τροίας. Η μόνη ιδιότητά του είναι η αντοχή. Υποφέρει, κλαίει, μετανοεί για το παρελθόν, δεν αρνείται όμως την ευθύνη της αναι-

κόδομησης του μέλλοντός του. Απέναντι στον φόβο και στη διασπορά, η απάντηση του Αινεία είναι πάντα η δύναμη του χαρακτήρα και η θέληση να ξαναχτίσει τα πάντα από το μηδέν».

Στη μεγάλη αλυσίδα από την κλασική αρχαιότητα έως σήμερα, με τη διαμεσολάβηση της Ρώμης, εξακολουθούμε να είμαστε όλοι Έλληνες;

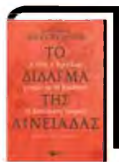
«Εξαιρείται ερώτηση, ευκαιρία να θίξουμε το θέμα του ελληνο-ρωμαϊκού-ευρωπαϊκού πολιτισμού! Από την εποχή του "ελληνικού θαύματος" του 5ου αι. π.Χ. όλοι κατακτηθήκαμε, πολιτισμικά μιλώντας, από την Ελλάδα. Ο Όρπατος εύστοχα το έθεσε λέγοντας ότι "η κατακτημένη Ελλάδα κατέκτησε τον άγριο κατακτητή": πολιτικά υποταγμένη, η Ελλάδα αποδείχθηκε πολιτισμικά νικήτρια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και εν

συνεία της Ευρώπης. Οι επιδοξοί Λατίνοι λόγοι πήγαιναν να σποιδάσουν στην Ελλάδα όπως σήμερα οι φοιτητές σαρβάνος στα αμερικανικά πανεπιστήμια, μιλούσαν ελληνικά και χρησιμοποιούσαν ελληνικές επινοήσεις – τη φιλοσοφία, τη λογοτεχνία, τα μαθηματικά, την αρχιτεκτονική – προκειμένου να διερευνηθούν την πραγματικότητα. Εκτοτε, δεν υπάρχει φοιτητής της φιλολογίας ή της φιλοσοφίας που να μην έχει μελετήσει τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τον Όμηρο ή τον Βιργίλιο, το χρέος του οποίου στην προγενέστερη ελληνική λογοτεχνία είναι τεράστιο. Από την πλευρά της τέχνης και της αρχιτεκτονικής οι ευρωπαϊκές πόλεις είναι υποδείγματα νεοκλασικισμού. Ισχύει λοιπόν και σήμερα, ότι ισχύει και στην αρχαιότητα. Εστω κι αν η πολιτική και οικονομική κατάσταση έχει αλλάξει, είμαστε όλοι πολιτισμικά Έλληνες».

Η επίδραση ενός έπους

Θυμίζετε ότι η Αινειάδα είναι ο λόγος ύπαρξης της Θείας Κωμωδίας. Πού αρχίζει και πού τελειώνει η επιρροή της;

«Και ταυτόχρονα η *Ιλιάδα* και η *Οδύσσεια* είναι ο λόγος ύπαρξης της *Αινειάδας*... Έχουμε να κάνουμε λοιπόν με το δινηκές μονοπάτι της ανθρωπότητας προς τον μύθο. Ας μην ξεχνάμε ότι η *Αινειάδα* υπήρξε το αγαπημένο έργο αβελβίων εποχών: στον Μεσαίωνα θα προσκοινομούσε την Αναγέννηση, όπως έγινε με τον Δάντη, στον 19ο αιώνα θα προσκοινομούσε τη νεωτερικότητα, όπως συνέβη με τον Μπωντλέρ. Υπήρξε το μεγαλύτερο μπεστ σέλερ της δυτικής κουλτούρας (γιατί ας μην ξεχνάμε ότι για πολλούς αιώνες στη διάρκεια του Μεσαίωνα η Ευρώπη δεν μπορούσε να διαβάσει τα ελληνικά κείμενα) και δεν υπάρχει ποιητής και πεζογράφος που να μην έχει εμπνευστεί από αυτήν. Είμαι η τελευταία σε μια αλυσίδα αναγνωστών που διαρκεί 2.000 χρόνια».

ANDREA MARCOLONGO
Το δίδαγμα της Αινειάδας. Ή πώς ο Βιργίλιος μπορεί να σε βοηθήσει σε δύσκολους καιρούς
Μετάφραση Άννα Παπασταύρου.
Εκδόσεις Πατάκη, 2022,
σέλ. 296, τιμή 15,50 ευρώ